

La trobada per a parlar de
Escolta, Volòdia!
serà el dimarts, 20 de desembre
a les vuit del vespre

Club de lectura

Calendari de lectures

Gener

Viatge al fons de la nit, Louis-Ferdinand Céline

Febrer

Las inquietudes de Shanti Andía, Pío Baroja

Març

El moliner udolaire, Arto Paasilinna

Abril

Primavera, estiu, etcètera, Marta Rojals

Maig

La casa de la alegría, Edith Wharton

De Casa al Club
el bloc del Club de lectura

<http://decasaalclub.blogspot.com>

Ramon Erra
Escolta, Volòdia!

Nasqué a Vic (Osona) el 1966, però de molt petit anà a viure a Santa Eulàlia de Puig-oriol (el Lluçanès). També ha passat temporades a Girona i, actualment, reparteix el temps entre el Lluçanès i Canet de Mar (Maresme). És llicenciat en ciències polítiques. Ha fet col·laboracions a **La Marxa, El 9 Nou, Encanal, El Tacte que Té, El Temps, Presència, El Temper, Avui, Vivre en Poésie** i **Descobrir Catalunya**. El 2001 obtingué el premi Rafel Cornellà per un retrat literari de Bohumil Hrabal. És coautor d'un guió de telenovel·la per a la televisió local de Lluçà i de diverses obres teatrals de carrer, representades pel Grup d'Actors del Lluçanès (gall). Ha participat en el recull de llegendes **El Lluçanès màgic** (Cossetània). Ha publicat, amb Jordi Martí, la novel·la juvenil **Operació Gàbies Buides** (Eumo, 2001). També és autor del llibre de viatges **A Bòsnia ens trobarem** (Emboscall, 2004). El seu primer llibre de contes **La flor blanca de l'estrimoni** (La Magrana, 2001) fou molt ben rebut per públic i crítica.

Ha escrit el llibre de contes **Pólvora del quatre de juliol** (2007) i la novel·la **Desfent el nus del mocador** (2008), que va confirmar el seu talent literari amb una crítica excel·lent i els premis Qwerty a l'autor revelació i Salambó de narrativa en català 2008 i quedant finalista del Crexells de narrativa del mateix any.

Mons que s'extingeixen

Lluís Oliván.

Lletres. Revista num. 48 | abril / maig 2011

A *Escolta, Volòdia!*, Ramon Erra fa de cronista de diversos mons que s'extingeixen: d'una banda, el món rural de la infantesa del narrador, del qual n'és un escenari real i alhora un símbol la dispesa de casa dels seus pares —una d'aquelles fondes amb habitacions de lloguer i hostes de llarga estada que hi havia fa uns quants anys a la majoria de pobles—. De l'altra, el món en què, des de la Segona Guerra Mundial, s'enfrontaven en una guerra freda les dues grans ideologies dominants. La Unió Soviètica s'enfonsa i acaba amb el segle xx deu anys abans que les xifres ho indiquin («s'acabava el segle XX amb fortes espeternegades, amb aquell sobtat desbordament de les aigües de l'est, i ho ensenyaven per la televisió i molta gent aplaudia»).

Escolta, Volòdia! ens narra la vida d'un home, Carles-Frederic, conegut com a Carlov (i també com a Morsa, l'Home de la Ceba i un bon rengle de malnoms més), que ha estat marcada per dues grans intrusions de la història a la seva vida. Les escorrialles de la Segona Guerra Mundial marquen la seva infantesa, viscuda al poble de Sant Andreu Alt, amb l'arribada d'un soldat que s'ha escapat de la guerra i que té un final brutal. El nen Carles-Frederic, que té catorze anys, espera trobar en aquest idealitzat «home lliure» algú amb qui compartir les seves «idees avançades». Però, en lloc d'aconseguir satisfer el seu precoç afany intel·lectual, és testimoni de la crueltat i la barbàrie —la mort violenta del "soldat" a mans d'uns nois del poble— i no té cap possibilitat d'explicar el que ha vist perquè en l'assassinat hi ha implicat el cap dels feixistes locals.

Els refugis del jove Carlov seran el marxisme i la literatura, dues ocupacions destinades al fracàs. El marxisme, per culpa de la història; la literatura, per culpa del marxisme, atès que Carlov abocarà tota la seva energia i el seu talent en una literatura al servei de la ideologia: la seva obra magna, ara perduda, havia de ser un extens poema èpic dedicat a Lenin, el *Volòdia* del títol.

El narrador a qui Ramon Erra dóna veu per explicar la història de Carlov—una veu que és el principal encert de la novel·la, amb un llenguatge viu, evocador i contundent quan cal, juga amb el temps narratiu amb una gran habilitat i que eludeix la nostàlgia— és el fill dels dispesers, un historiador que d'infant s'havia sentit fascinat pel

personatge de l'Home de la Ceba, que mentre era a Sant Andreu Alt sempre s'allotjava a l'habitació de la dispensa que quedava just a sobre de la seva. Un narrador al qual també els vents de la història han afectat de primera mà: la seva dona, la Greta, va néixer a la República Democràtica Alemanya i, de vegades, quan torna de passar una temporada a Leipzig, ve «podrida de nostàlgia, d'avorriments, de ganes de ser aquí i allà i de tornar a ser abans, la noia d'abans del seu país d'abans, o bé d'acabar de treure's del cap tot el pes que hi tenia i ser una dona nova, lleugera i fresca. Però res d'això no pot ser només fent clic».

El narrador i el seu amic Felip, fill de Pere Gras, el campaner, historiador com ell, formen part —com el propi autor— d'una generació, la dels nascuts a la segona meitat dels anys seixanta, que deu la seva formació política —i, per extensió, la seva concepció del món— a aquesta divisió en dos blocs rígids, monolítics, que havien de durar molts anys i que, sense que ningú no ho hagués predit, van enfonsar-se. A Carlov aquest final inesperat del comunisme real li suposa la pèrdua del referent màxim, de l'ideal al qual era possible acostar-se, i per a la generació del narrador representa un canvi de les regles del joc, l'abandonament definitiu dels grans relats que permetien fer intel·ligible la història. Per això, com correspon als qui van viure aquest tombant de segle, tots dos prefereixen la microhistòria, la recuperació de la memòria, i es dediquen a investigar per reconstruir la trajectòria de l'Home de la Ceba, amb l'objectiu final de publicar una miscel·lània amb textos seus perquè no se'n perdi el record.

Però —i aquest és un altre encert de la novel·la— la memòria sempre és incompleta o parcial o tendeix a barrejar elements reals i de ficció. Ni els testimonis no són completament fiables, ni les cartes, ni els propis records. Hi ha buits que no es poden omplir. Qui és, doncs, Carles-Frederic, àlies Nabiu Roig, Mirtill, Carlov, l'Home de la Ceba? Simplement un idealista ingenu, que construeix una barca i la bateja amb el nom d'Aurora, el mateix que duia el cuirassat des del qual Lenin va ordenar la presa del Palau d'Hivern? Un boig inofensiu? L'ase dels cops dels titelles d'un règim que el van acusar de matar unes joventes? L'amant apassionat o l'home castrat per les seves idees? L'home que viatja, poc abans de morir, «a Leningrad, a la Unió Soviètica, una ciutat i un país que s'havien tornat irreals, però a ell li era ben igual, perquè ell buscava respostes de la història, anava darrere les il·lusions, perseguia excuses...»? El noi de poble «que veu passar prop de casa seu la cua d'una sotragada històrica, una

tragèdia, minúscula en el context de la Segona Guerra Mundial, però que li excava un gran buit interior»? L'home de lletres que ha malgastat el seu talent posant-lo al servei del fanatisme? El narrador topa amb la dificultat d'entendre tota una vida, d'ordenar-la, de conferir-li un sentit, ja que potser es tracta d'això: volem preservar la memòria dels éssers que ens han marcat, ens aferrem a aquest relat amb les urpes per creure, o per fer creure, o per poder creure, que hi ha un sentit i que serem capaços de descobrir-lo si l'esforç és prou gran. Que totes les vides estan marcades per la història, però que la història tampoc no roman indiferent als esforços d'una vida.

I, malgrat tot, bé podria ser que, si anéssim buscant, «en trobaríem a centenars de persones mortes i mal enterrades, de vides absurdes, mòmies mal conservades, fantasmes, ànimes del purgatori, en trobaríem a milers de gent del segle xx que se'n van anar d'aquest món amb una recança, un tema pendent, una fixació. I sempre igual». Són els desvalguts, els atrapats, els de la ceba al cap. Els que necessiten uns grans ideals per tirar endavant, «però en podrien haver tingut uns altres, sempre que fossin inabastables». En aquest començament de segle en què tot sembla relatiu ens els podem mirar amb un somriure de condescendència, fins i tot amb un cert afecte, potser de vegades tenim la temptació de fer-ne burla: on anaven, tan innocents, amb el lliri a la mà? Però no hem d'oblidar que, com diu el narrador, aquest final de segle «era temps de passar comptes. Hores baixes per als idealistes. El gran moment dels llefegues, els tous, els resclosits, els renegats». Nosaltres, en definitiva. I rebre aquests qualificatius tampoc no és que ens faci sentir gaire orgullosos.

En definitiva, la prosa de Ramon Erra ens ofereix una veu genuïna, potent i actual. I *Escolta, Volòdia!* és una novel·la remarcable i singular, a la qual val la pena dedicar el temps necessari per llegir-la amb atenció.

Fer créixer el repertori

LLUÍS MUNTADA
EL PAÍS - 11-11-2010

ESCOLTA, VOLÒDIA!

Ramon Erra
La Magrana
191 pàgines. 18 euros

En una línia ascendent que s'inicia amb els proteics contes *La flor blanca de l'estramoni* (2001) i que per ara culmina amb *Escolta, Volòdia!*, Ramon Erra (Vic, 1966) reitera els seus grans dots en la construcció de l'espai i el temps narratius i es consolida com un dels ampliadors més sòlids del repertori expressiu de la literatura catalana contemporània.

En la novel·la anterior, *Desfent el nus del mocador* (2008), Erra explotava el retir d'un home amb el rostre desfigurat per un accident, i a partir d'aquí desplegava una calidoscòpica acumulació d'històries que el protagonista havia aplegat gràcies a la seva feina de cambrer. A *Escolta, Volòdia!* s'hi plasma un *patchwork* narratiu comparable: una constel·lació de testimonis reconstrueixen la vida del difunt Carles-Frederic, àlies Carlov, nostàlgic visceral de l'antic comunisme soviètic. Amb verticalitat i ritme, practicant l'alternança entre prosa, diàleg, confessió, crònica, manuscrit, carta i poema, el narrador alça una atmosfera marcada per l'exposició d'una galeria d'individus erràtics, una recapitulació de mons rurals que desapareixen estalonats pel progrés, i l'afany de conservar la memòria històrica a través dels avatars de personatges menors.

La dilatació dels espais interiors d'una trama que creix des del seu propi centre cristal·litzat a través de la sàvia articulació de tres estratègies narratives clàssiques: la deformació, el manuscrit trobat i la variabilitat de registres. Carlov, de manera extemporània, continua idolatrant una realitat política fracassada, la del comunisme real. La seva candorosa sacralització del comunisme representa una romanalla. Però com que a *Escolta, Volòdia!* res és el que sembla i tot l'ordit apunta a un segon nivell d'interpretació, el personatge de Carlov permet la deformitat. En implorsions còmiques i vitals dignes de Bohumil Hrabal, l'aparent guinyol del vell combatent Carlov, capaç de pelegrinar a Leningrad i participar en una visita guiada al conjunt sacre del mític vaixell *Aurora*, també assenyala que la realitat pot ser d'ordre mental i que els individus esgoten les reserves d'una il·lusió tot vivint reclosos a dins de l'hivernacle d'ideologies extingides. Carlov, comunista i catalanista, boc expiatori de les vergonyes dels falangistes, quan mor deixa materials que proven la seva voluntat d'esdevenir poeta èpic. El cas és, però, que aquella èpica ja resulta desfasada. Així, *Escolta, Volòdia!* també es pot llegir com una mena de paròdia de les novel·les històriques, i més si tenim en compte que no trafica ni amb el suspens, ni amb els traços d'un personatge grandiloqüent. Finalment, la pluralitat de veus revela la condició inexplorable de tota experiència individual.

Escolta, Volòdia! recrea múltiples latituds ideològiques i un cronòtop divers i ric. Dos historiadors assagen una aproximació més o menys hipotètica d'un personatge visionari. Carlov exalça un imaginari desgastat, mentre que Greta (jove, amant del narrador, procedent de l'Alemanya oriental) abomina del comunisme. La pensió paterna del narrador-historiador, amb una corrua de dispesers epítoms d'un món crepuscular, és l'escenari propici per emmarcar els confinaments que cada època practica, desplaçant persones i formes de vida. Aquests moviments mostren que no hi ha un flux continu entre les èpoques i les generacions humanes. Potser ni tan sols hi ha transició, només hi ha salt, com molt bé reflecteix l'antiga masia de Carlov, somiada com a "casa del poble" pel seu propietari, però reconvertida en apartaments turístics després de la mort d'aquest; com reflecteix de manera admirable el narrador, reivindicant l'espai de la novel·lística després de la fi de la història i de l'esgotament de la literatura.

4	PÚBLIC	DIMENCS, 13 D'ABRIL DEL 2011
Cultura		WWW.PUBLICO.ES/CATALUNYA
SANT JORDI 2011		
NOM: Ramon Erra (Vic, 1966)		
ELS INICIS: El seu llibre de contes 'La flor blanca de l'estramoni' és de lectura obligatòria en molts instituts. 'Escolta, Volòdia' narra la història d'un poeta comunista		
PROFESSOR: Compagina la feina d'escriptor amb les classes a l'Ateneu Barcelonès		
Entrevista		
ANABEL HERRERA BARCELONA		

Carlov, Nabiu Roig, Soviet Suprem, Morsa, Títulos, Capó, l'home de la ceba al cap... Carles-Frederic tenia tants sobrenoms com històries per explicar d'una vida consagrada al comunisme i la poesia. Històries que van marcar l'adolescència i la joventut de dos amics del seu poble, l'imaginari Sant Andreu Alt, i que pretenen recollir a través del testimoni dels veïns i familiars un cop mort. La impossibilitat de conèixer bé ningú és una de les tesis principals d'*Escolta, Volòdia!*, de Ramon Erra.

No es pot reconstruir fidelment la biografia d'un personatge?

Quan s'intenta reconstruir la història d'un personatge que ja ha mort entren en competència records que són totalment contradictoris. Hi ha gent que recorda molt una cosa, d'altres, una diferent. Pot ser que hi

hagi aspectes que per a tu són importantíssims i que tothom els hagi oblidat. És molt difícil conèixer algú realment.

Per què un personatge obsessionat amb el comunisme? Tens cap referent proper?

M'he basat en una barreja de personatges que realment he conegut. Per mi, és un tema generacional. El 1989, quan va caure el Mur de Berlín, els de la meva generació –jo aleshores tenia vint-i-pocs anys– vam viure la transformació del món en directe.

A més, coincidí que als estius viatjàvem en Interrail pels països de l'Est i descobríem un món molt diferent del que ens havien intentat vendre. Mentre que allà els joves com nosaltres volien marxar fora perquè estaven farts del comunisme, aquí hi havia gent que estava com momificada perquè pensaven que el comunisme era la solució per a tot.

El Carles-Frederic n'és un d'ells, manté el mateix discurs fins a la mort.

En un primer moment, està a l'avantguarda, perquè esclar, tu imagina't, és un senyor que als anys cinquanta es fa comunista en un poble de la Catalunya profunda, que no té pèls a la llengua, que aprèn a escriure en català ell sol, que es fa poeta, que envia cartes a Pau Casals i li contesta...

És un boig, una raresa en aquest món. Però quan la gent ja es comença a treure el comunisme de sobre, ell continua pensant que no és més que un engany del capitalisme mundial. Es queda ancorat, no evoluciona.

Al contrari del personatge feixista que també apareix al llibre.

Sí, perquè el personatge del feixista és un feixista, però s'ha adaptat a tots els temps, i d'aquests, tots en coneixem...

Són com dinosaures que van passant etapes i ara són demòcrates, ara són convergents, ara són no sé què. Es van adaptant al poder i aleshores mai ningú els diu res. Els altres, en canvi, s'aferren a uns ideals peti qui peti. Per mi, tots s'equivoquen.

El fatxa mor dignament als cent anys sense haver estat jutjat, mentre que el comunista és empresonat diverses vegades imor com un fracassat. Per què?

És que el món és injust. Si t'hi fixes, normalment a la mala gent els va tot molt bé, van escalant i escalant i no reben mai cops. Crec que fer el bé té una recompensa, però la vida dels que fan el bé és molt difícil i amargada, i van rebent de totes bandes.

El llibre posa en evidència que no s'han resolt bé alguns aspectes de la memòria històrica.

Sí, per exemple en l'enterrament de Carles-Frederic. Un home que era comunista, que no creia en res, va i celebren el seu funeral en una església que ni tan sols és al seu poble i amb un mossèn que diu que va ser un gran cristià. Només el seu amor de joventut, la Maria del Carme, troba que el funeral no està a l'altura del personatge, i per això s'aixeca i se'n va.

De fet, és una situació que es dóna sovint, oi?

Això li ha passat a moltíssima gent. Si el teu pare és comunista, tu saps com li agradaria que fos el seu funeral.

Ara, si aquella persona no ha tingut fills, els nebots o qui se n'encarregui van per feina. El que vulldir amb tot això és que el tema de la memòria històrica s'ha enterrat molt malament.

"Les idees són per a la joventut". Com a inici del llibre, no està malament...

Hi ha gent que troba malament que siguis un idealista quan un és vell. Jo, personalment, crec que les idees són per sempre, per tota la vida. I aquesta és una de les tesis principals del llibre: que les idees, fins i tot quan et mors, et sobreviuen. Però el cert és que una persona ha de ser capaç també d'evolucionar amb les seves idees.

Contes, novel·les, llibres juvenils... Com s'arriba a dominar diversos gèneres?

De fet, ara mateix estic treballant en un llibre de contes i en una novel·la. Quan em canso d'una cosa, la deixo i n'agafo una altra. Per mi, el que em permet el conte és experimentar, innovar, no fer una cosa fàcil. O sigui, que el lector hi trobi en ell, a banda d'una història que li interessi, una manera de presentar les coses diferent. Perquè jo crec que el lector de contes és diferent, més madur, i accepta més l'experimentació. El públic massiu, en canvi, vol lectures fàcils, que no s'hagi de trencar el cap o pensar massa, de ràpida digestió.

Els meus llibres, com a norma general, conviden a pensar, requereixen una certa concentració. Potser per això no sóc un supervendes...

I els entenen, els nois d'institut?

En alguns instituts de Catalunya els obliguen a llegir *La flor blanca de l'estramoni*. Aquest llibre té una part que és difícil de seguir, però tot i així els fascina perquè els estàs donant coses noves i diferents. Ara, aquests sí que et diuen a la cara tot el que pensen [riu]. A vegades

vaig a fer xerrades i els pregunto: "Bé, però us ha agradat o no us ha agradat?". I sempre hi ha un que diu: "A mi, no m'ha agradat gens".

Els dos amics del llibre queden fascinats per la vida de Carles-Frederic. A tu t'ha passat mai amb algú?

Sí. Tot i que ho recordo vagament, jo vaig conviure deu anys amb el franquisme.

En aquella època, als pares els feia por explicar les coses que passaven al món, eren més aviat els avis, que eren del temps de la República, els que s'hi atrevien. I quan trobaves un personatge d'aquest tipus, un boig, es convertia en algú molt interessant per a tu.

Dels grans encaterinats

Notes de taller d'en Girbén

Indefectiblement, el Carlov del Volòdia havia d'evocar-me la corrua d'entossudits per les causes més diverses que he conegut arreu.

Heus si no sobtava trobar una gran **A** -encerclada i anarquista-gravada a la llinda d'una d'aquelles poques cases penjades a mig-aire d'un cul-de-sac pirinenc. Sense feina coneguda, el seu autor i propietari passava els dies entomant el sol en una cadira de boga just als peus de l'A -que acabava funcionant d'aurèola enlairada-, i predicant als escassos forasters les virtuts de la seva creença.

En veu baixa, i més amb admiració que amb mala fe, els veïns asseguraven que el cop de sort que li havia permès aquella vida regalada tenia a veure amb les finestretes d'un banc i unes armes per entremig... I, com que aquelles quatre cases eren tot un món, el personatge en qüestió disposava d'un gran opositor en la figura del rector que era, talment, una versió orca i llantiosa del literari Don Camilo.

Apart d'una manifesta tergiversació dels credos respectius (res de greu quan l'alteració succeeix en un confí aïllat), anarco i mossèn compartien una passió exagerada per les partides de botifarra assaonades amb copes de conyac plenes a vessar.

Mai parella, sempre enfrontats, quan els vaig conèixer ja portaven anys de contros i recontros abrandats i, com que tot això fa dècades que ha prescrit, no puc deixar d'imaginar-los, en el llimb d'una eternitat tavernària, jugant una partida infinita durant una nit pirinenca sens fi.

Sense allunyar-me de l'anarquisme, però ara en la seva obludada facció del possibilisme llibertari, recordo haver conegut a quatre dels membres refundadors del *Partit Sindicalista* (i quan dic quatre estic dient, potser, d'un terç o d'un quart de la militància total).

Davant l'escassetat de forces dels seguidors del rellotger Àngel Pestaña cal considerar de proesa el fet d'aconseguir, a les eleccions generals del 1979, un 0'2% dels vots a Catalunya. I, com que el possibilisme ja el duïen de fàbrica, aquesta colla no s'entossudí a persistir, dissolent-se al cap de pocs anys; a la recerca, diria que la majoria d'ells, de vies més factibles de compromís social.

Em sembla que passada la rebrotada política de la restauració democràtica una bona part de fes van prendre altres camins. Perquè cal considerar com a fe incombustible la del X: als seus cinquanta i tants amb les sempiternes samarretes d'Iron Maiden i Motorhead i proclamant, alt i fort, que el *heavy* és el millor que li ha passat al món després de la invenció de les dues rodes...

Ara que, cap convicció musico-vital com la del Flowers. Dels 80 ençà es passeja per la nit barcelonina amb el seu uniforme invariable: la xupa de cuir, la gorra escocesa amb borla, i les bosses de plàstic plenes de les galindaines pop que intenta encolomar-nos amb la seva retòrica "personal"... -*Tinc unes fotos del Bowie al 87 al Miniestadi* (unes fotos que, amb benvolença, diríem que no són res de l'altre món). *El mateix Bowie em va dir que li mereixia gran respecte perquè veia que sé de què va el tema...Te les deixo per 3 €. També tinc aquestes dels Jam i aquest single de...*

Sentint-se acollit pels déus del seu Olimp pop, fa temps que pel Flowers el temps ha deixat de succeir.

En dies fluixos, quan et tenallen els dubtes, no pots deixar de mirar amb estima la via de certesa que guia als grans encaterinats.

En plena solitud i il·luminats per un Petromax, en ells refulgeix un estat de gràcia alternatiu tan exclusiu com inabastable.

Jordi Girbén i Maurício